

ZOMBIES (2019)

Samen alleen in het universum van Baloji

Van Fela Kuti en een paar oude rumbarakkers over de New Yorkse muzikanten van Antibalas tot de Congolese contratenor Serge Kakudji, het muzikale eclecticisme van zijn WeTransfer-album *137 Avenue Kaniama* sijpelt door in de visuele stijl van Baloji's nieuwste kortfilm. De Congolees-Belgische muzikant-filmer, neef van fotograaf Sammy Baloji, vertelt *ZOMBIES* (2019) zoals hij zijn songs schrijft: in meerlagige golven die explosief pieken en vervolgens rustig op adem komen.

Met de alomtegenwoordigheid van schermen als 'gele draad' rijgt Baloji enkele songs aan elkaar in de straten van Kinshasa. 'Spotlight & Miroir' (van het album *Kaniama: The Yellow Version*, een re-release van *137 Avenue Kaniama*) barst wild uit op de donkere dansvloer van een Congolese club: selfiesticks, VR-maskers en imkerpakken staan er symbool voor de vervreemding door de blauwe telefoongloed. Als tegenhanger straalt 'Glossine' weerbaarheid uit. In kostuums van gerecycleerde condooms, plastic doppen en auto-onderdelen dansen figuren door een straatparade. Als kwade geesten worden ze met fakkels en spuitbussen weggejaagd. Gedreven door een verlangen om uit de benevelde toestand te ontwaken wordt een geld rondstrooiende blanke dictator vermoord. Met subversieve energie weigert Baloji in de pas te lopen en wijst hij anderen op de conventionele en vernauwende hokjes waarin ze zich koppig vastzetten.

Opstaan uit de as

Het British Film Institute plaatste Baloji begin augustus in het programma No Direct Flight tussen filmmakers als Terence Nance (*An Oversimplification of Her Beauty*) en Rharha Nembhard (*La Maison Noir*). In zijn kortfilm *Peau de chagrin / Bleu de nuit* (2018) lezen ze een nieuwe esthetiek die wortels heeft in de cinema van de Afrikaanse diaspora. Een nieuwe garde die haar professionele springplank in de muziekindustrie vond.

Een jong koppel trouwt in het dorp. Door Joachim Philippes lens zien we de geliefden als stilstaande silhouetten, bevroren in de tijd. Net als in *ZOMBIES* zijn de contrasten doorgedreven en de kleuren fel. Het verdriet, de vleselijkheid, het geweld (een geweer, een brandend altaar en Congolese worstelaars) zijn verstrengd met de melancholie van gedeelde lakens. Alleen ontwaken na een onachtzaam verkennen van elkaars lichaam. Baloji toont een gebroken relatie die in as opging, waarvan alleen het groene malachiet van de trouwringen zal overblijven. Plantaardige creaties van lokale kunstenaars en zware, gekleurde rook geven de film een allegorische allure. Waar in het meerlagige *ZOMBIES* de vele knipogen en metaforen voorbijrazen, is dit werk een pak statischer. Maar ook hier duiken de VR-maskers op. Ook hier zijn we samen alleen.

Satirische show

Hoewel *Kaniama Show* (2018) zonder twijfel behoort tot hetzelfde creatieve universum als de afrofuturistische *ZOMBIES* en *Peau de chagrin*, getuigt dit kortfilmdebuut van een resoluut andere aanpak. Het baadt in de warme retrosfeer van de jaren 70, die dankzij een sample van de Somalische Dur Dur Band ook zijn lied 'Soleil de Volt' kleurt.

In *ZOMBIES* en *Peau de chagrin* verwerkt Baloji zijn moederlandse mijmeringen vooral visueel (het decor, de kostuums, de stad), terwijl kritiek op de huidige gang van zaken in Congo de narratieve ruggengraat vormt van *Kaniama Show*. Eriq Ebouaney (Raoul Peck's *Lumumba*) en Bwanga Pilipili (*Black*) geven gestalte aan talkshowhosts die hun inspiratie lijken te halen uit hun evenknieën op de Italiaanse zender Rai Uno en dansers komen zo uit *Soul Train* gewalt. Tijdens het gastoptreden van Baloji met 'Soleil de Volt', dat het chronische gebrek aan elektriciteit in Kinshasa aanklaagt, valt de stroom uit. Een militaire staatsgreep legt de praatshow stil: propagandistische restricties op televisie en internetgebruik gaan meteen van kracht en wie tegenspreekt krijgt het zwaar te verduren. Baloji legt de vinger op de corruptie van zijn geboorteland en knipoogt vrolijk en ironisch naar de melige soapopera's en het star system van de hoofdstad. Met een lied over de moeilijke levensomstandigheden van sans-papiers in de stedelijke eldorado's van Europa als FIFA-anthem ('L'hiver indien'), is dat een aanpak die hem niet vreemd is.

Sinds de start van zijn solocarrière heeft de vroegere Starflam-rapper vooral in internationale wateren de wind in de zeilen. Ondertussen komt Baloji op kruissnelheid: zijn videowerk wordt her en der bekroond en nieuwe filmprojecten zitten in de lift. Op het gerenommeerde kortfilmfestival van Oberhausen won *ZOMBIES* de Hauptpreis en hopelijk is dat binnenkort ook het geval bij de Ensors op het Filmfestival van Oostende. Bovendien mag Baloji's dochter in Oostende een acte de présence geven. Het paar speelde samen in *Binti*, Frederike Migoms jeugdfilm die vijf Ensornominaties in de wacht sleepte. Zijn eigen langspeeldebuut *Mama Nzinga* komt er met rase schreden aan. De Belgische filmwereld kan de productieve veelvraat maar beter bijbenen. ● INGE COOLSAET